

Słowo wstępne

Prezentowany tom składa się z siedmiu artykułów napisanych przez przedstawicieli najmłodszego pokolenia badaczy reprezentujących łódzkie środowisko historyczne. Wszyscy autorzy są bowiem słuchaczami Studium Doktoranckiego Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Łódzkiego. Publikują oni rezultaty swoich ostatnich studiów źródłowych prowadzonych w ramach kilku jednostek organizacyjnych Instytutu Historii Uniwersytetu Łódzkiego. Czworo autorów reprezentuje Zakład Historii Powszechnej Nowożytnej, dwoje – Katedrę Historii Polski Najnowszej, a jeden autor wywodzi się z Katedry Historii Społeczno-Gospodarczej. Dla kilku z nich są to pierwsze pozycje drukowane, będące pokłosiem ich prac magisterskich; kolejne artykuły stanowią dla odmiany zapowiedź, niejednokrotnie poważnie już zaawansowanych, rozpraw doktorskich. Podejmowana przez autorów problematyka badawcza jest tak różnorodna, a przestrzeń chronologiczna, którą badania te obejmują tak rozległa, że nie wypadało zatytułować tego zbioru artykułów inaczej jak *Studia i szkice z historii XVIII–XX wieku*.

Poszczególne teksty powstały bądź to na podstawie zasobów archiwalnych, bądź to dzięki wykorzystaniu różnorodnych źródeł drukowanych, pamiętników, relacji prasowych i opracowań. Choć bardzo różnorodne pod względem tematycznym, dają się jednak zakwalifikować do kilku grup chronologiczno-problemowych. Dwa pierwsze artykuły zostały poświęcone dziejom XVIII stulecia. LIDIA GRUNTOWSKA podjęła próbę przedstawienia dziejów znakomitej rodziny książąt Ostrogskich na podstawie ustaleń najwybitniejszego heraldyka polskiego pierwszej połowy XVIII w. – Kasprowa Niesieckiego. MAŁGORZATA LUDWISIAK zajęła się z kolei historią Arkadii pod Nieborowem, słynnego założenia parkowego stanowiącego dzieło życia ostatniej wojewodziny wileńskiej – Heleny z Przeździeckich Radziwiłłowej. Oba studia mieszczą się bez wątpienia w problematyce szeroko pojętej historii kultury. Dzieje wieku XIX znalazły odzwierciedlenie w artykułach ANDRZEJA KRZYSZTOFA SZYMAŃSKIEGO, który opierając się na doniesieniach współczesnej prasy warszawskiej, omówił problem pierwszej restauracji Bourbonów we Francji w 1814 r., oraz RAFAŁA KOWALCZYKA, który przedstawił opinie „Przeglądu Technicznego” z lat 1795–1899 na temat rozwoju południowego

zagłębia przemysłowego w Rosji. Cechą wspólną obu tych artykułów jest to, że zostały one napisane na podstawie wnikliwych studiów prasoznawczych. Łączy je również fakt, iż ich autorzy podejmują problematykę usytuowaną na styku historii Polski z historią powszechną.

Przytoczoną powyżej konstatację odnieść można z równym powodzeniem do artykułu ROBERTA URBANIAKA, który zajmując się analizą doniesień prasowych ze stycznia i lutego 1919 r., podjął próbę określenia stanowiska prasy polskiej wobec konfliktu polsko-czechosłowackiego o Śląsk Cieszyński. Historię polityczną Polski XX w. reprezentuje studium ILONY FLORCZAK poświęcone osobie Zofii Moraczewskiej, żony premiera z przełomu lat 1918–1919 – Jędrzeja, określonej przez autorkę jako kobieta-polityk II Rzeczypospolitej. Ostatnim tekstem zamieszczonym w prezentowanym zbiorze jest artykuł pióra ANNY NOWAKOWSKIEJ-DRYK, która na podstawie analizy prac wybranych historyków brytyjskich drugiej połowy XX w. podjęła trud znalezienia odpowiedzi na pytanie o historyczne i współczesne oblicza brytyjskiej tożsamości narodowej.

Jako redaktor tomu, pozwalam sobie wyrazić przekonanie, że zainteresowani historią trzech ostatnich stuleci znajdą tu dla siebie oryginalne i ciekawe materiały. Warto też polecić lekturę prezentowanych tu tekstów również i z tego powodu, iż ogromna większość ustaleń i konstatacji ich autorów nie znalazła jeszcze odzwierciedlenia ani w opracowaniach monograficznych, ani też tym bardziej w pracach o charakterze syntetycznym, czy podręcznikowym.

Łódź, grudzień 2002 r.

Zbigniew Anusik